

ESS 2004-2006/Aktivnost 2.3.3.:

NALOGA:

**RAZVIJANJE IN ŠIRJENJE MREŽE Z IKT PODPRTIH
LOKALNIH/REGIONALNIH SVETOVALNIH CENTROV IN CENTROV ZA
POKLICNO SVETOVANJE
TER TOČK ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE**

**POVZETEK
KONCEPTA NADALJNJEGA RAZVOJA, ŠIRJENJA IN
POVEZOVANJA
SVETOVALNIH DEJAVNOSTI
IN**

**POVZETEK
KONCEPTA CENTROV ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE
TER**

**STIČNE TOČKE
MED OBEMA KONCEPTOMA**

V LJUBLJANI, OKTOBER 2006

Gradivo sta pripravili:
mag. Tanja Vilič Klenovšek, Andragoški center Slovenije – ACS, vodja naloge in vodja delovne skupine »Svetovalna omrežja«
mag. Nevenka Bogataj, Andragoški center Slovenije – ACS, vodja delovne skupine »Točke VŽU«

Gradivo ni lektorsko pregledano.

VSEBINA

	stran
1. IZHODIŠČE NALOGE.....	4
2. POTEK NALOGE.....	6
3. POVZETEK KONCEPTA NADALJNJEGA RAZVOJA, ŠIRJENJA IN POVEZOVANJA SVETOVALNIH DEJAVNOSTI V SLOVENIJI	8
3.1 Uvod.....	8
3.2 Evropski in slovenski okvir razvoja informiranja in svetovanja v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere	9
3.3 Ugotovljene prednosti in pomanjkljivosti/slabosti dosedanjega razvoja	11
4. POVZETEK KONCEPTA CENTROV ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE.....	21
4.1 Uvod.....	21
4.2 Pomen neformalnega učenja odraslih v konceptu vseživljenjskega učenja.....	21
4.3 Prednosti in slabosti ponudbe neformalnega učenja v Sloveniji.....	24
4.4 Predlog koncepta Centrov za vseživljenjsko učenje s konkretnimi predlogi za ukrepe.....	26
5. EVROPSKE PRAKSE RAZVOJA »CENTROV UČENJA«.....	32
6. STIČNE TOČKE MED OBEMA KONCEPTOMA.....	35
6.1. Skupna izhodišča obeh konceptov	35

1. IZHODIŠČE NALOGE

V letu 2004 je bila v skladu s slovenskim Enotnim programskim dokumentom 2004-2006¹ v okviru ukrepa 3. Vseživljenjsko učenje sprejeta tudi naloga 2.3.3.1. **»Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter drugih oblik«**, ki jo vodi Andragoški center Slovenije.

V slovenskem Enotnem programskem dokumentu 2004-2006 (v nadaljevanju EPD 2004-2006) je med tremi prednostnimi nalogami tudi prednostna naloga št.2., **»Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje«**. To prednostno naloga določajo naslednji ključni cilji: (Prav tam, 2004:10)

- vlaganje v znanje,
- razvoj človeških virov in zaposlovanje z namenom ustvarjanja kakovostnih delovnih mest,
- boj proti brezposelnosti,
- spodbujanje socialnega vključevanja oseb s posebnimi potrebami,
- vseživljenjsko učenje ter razvoj spretnosti in prilagodljivosti človeških virov in
- nadaljnje usposabljanje delavcev v perspektivnih sektorjih ter sektorjih, ki se prestrukturirajo.

V EPD 2004-2006 je opredeljeno, da bodo aktivnosti za uresničitev navedenih ciljev potekale v okviru štirih ukrepov, ki so financirani iz Evropskega socialnega sklada (v nadaljevanju ESS):

- razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela,
- pospeševanje socialnega vključevanja,
- vseživljenjsko učenje,
- spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti.

V tretjem ukrepu, t.j. **»Vseživljenjsko učenje«**, je med specifičnimi cilji, ki se bodo uresničevali, posebej zapisano: (Prav tam, 2004: 134)

Zagotoviti kakovostno informiranje, svetovanje in dostopnost možnosti izobraževanja in usposabljanja za vse s širitvijo lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in kontaktnih točk za vseživljenjsko učenje.

Le to naj bi se uresničevalo z (Prav tam, 2004: 134) **»razvojem in širjenjem omrežja z IKT podprtih lokalnih/regionalnih centrov za vseživljenjsko učenje, ki zagotavlja podporo sodelujočim v učnih aktivnostih, poklicno usmerjanje za odrasle in mlade, predvsem za ženske in osebe z nedokončanim šolanjem, z namenom, da se olajša in pospeši dostop do novih oblik učenja s posebnim poudarkom na neformalnem učenju. Dejavnost bo usmerjena v usposabljanje svetovalcev v centrih in tudi v zagotavljanje storitev«**.

---

¹ Slovenski Enotni programski dokument 2004-2006 je osnova za koriščenje sredstev Evropskega socialnega sklada za uresničevanje ciljev nadaljnjega razvoja Slovenije, ki so zapisani v tem dokumentu.

Temeljni cilj naloge je, da se zagotovi kakovostno informiranje, svetovanje in dostopnost do izobraževanja in usposabljanja za mladino in odrasle v lokalnih oz. regionalnih svetovalnih središčih in centrih za poklicno svetovanje ter različnih točkah vseživljenjskega učenja z IKT podporo, z zagotovitvijo nadaljnjega razvoja, predvsem pa tudi večjega povezovanja obstoječih infrastruktur.

Ugotovljeno je bilo, da so kritične točke obstoječe infrastrukture naslednje:

- da obstaja več institucij /mrež, ki opravljajo dejavnosti informiranja in svetovanja ter učenja z IKT podporo, ki se v določenem delu prekrivajo (Informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih-ISIO, Centri za informiranje in poklicno svetovanje -CIPS, E-šole, Središča za samostojno učenje-SSU idr.),
- da so financirane iz različnih javnih virov na državni/ lokalni ravni,
- da so v vseh dvanajstih regijah zgoraj navedene dejavnosti zapisane kot eno od prioritarnih področij, ki pa se premalo povezujejo, kljub jasno izraženi veliki potrebi po povezanih dejavnostih.

Tako naj bi v okviru naloge »Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter drugih oblik« opredelili koncept nadaljnjega razvoja infrastrukturnih dejavnosti na področju svetovanja in organiziranega samostojnega učenja podprtega z IKT v luči koncepta vseživljenjskega učenja.

Opredeljeni koncept naj bi omogočil nadaljnji razvoj posameznih mrež in njihovo povezovanje s ciljem, da se odpravi zgoraj omenjene kritične točke ter omogoči realizacijo temeljnega cilja enake kvalitete storitev, ki jih posamezne mreže, lahko povezane tudi v »centre«, nudijo v vsaki regiji v Sloveniji. To pa pomeni tudi ustrezno povezovanje in ponekod tudi vsebinsko nadgrajevanje obstoječih mrež.

2. POTEK NALOGE

Delo naloge »Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk vseživljenjskega učenja«, usmerja Projektni svet, ki ga je za obdobje poteka te naloge, 2004-2006, imenoval minister za šolstvo in šport in je sestavljen iz predstavnikov naslednjih institucij: Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Andragoški center R Slovenije, Center RS za poklicno izobraževanje, Zavod RS za šolstvo, Zavod RS Slovenije za zaposlovanje, Agencija RS za regionalni razvoj.²

Za neposredno izpeljavo naloge pa sta s strani Projektnega sveta bili v letu 2004 imenovani dve delovni skupini: delovna skupina »Svetovalna omrežja« in delovna skupina »Točke vseživljenjskega učenja«.³ Vsaka delovna skupina je v obdobju od jeseni leta 2004 pa do konca februarja 2005, opravila:

- evidentiranje obstoječih storitev, ki jih nudijo v posameznih že razvitih mrežah (vsebina, financiranje in teritorialna pokritost) in
- analizo obstoječih konceptov, obsega in kvalitete ponujenih storitev v okviru posameznih mrež po posameznih enotah/regijah/lokalnih skupnostih, predvsem z vidika prekrivanja/manjka posameznih storitev (tudi s področja osipništva).

Rezultate analize stanja sta obe skupini predstavili tudi članom Projektnega sveta na drugi seji, ki je bila 15. marca 2005.⁴ Ugotovljeno stanje in cilji naloge so bili izhodišče za opredelitev koncepta nadaljnega razvoja posameznih infrastruktur/omrežij, predvsem pa njihovega povezovanja. Glede na delovanje dveh delovnih skupin v okviru naloge, je bila sprejeta tudi odločitev, da vsaka skupina za svoja področja delovanja pripravi koncept/a, le-ta pa se v zaključnem delu tudi med seboj poveže in utemelji možne modele povezovanja tako svetovalnih dejavnosti kot različnih oblik učenja z IKT podporo v luči koncepta vseživljenjskega učenja.

Prvotno je bilo načrtovano, da bo predlagani koncept podlaga za razpisovanje nalog s teh področij v obdobju do konca leta 2006, ki bodo v praksi uresničevale v konceptu/tih zasnovane rešitve in bile financirane iz sredstev Evropskega socialnega sklada. Vendar je v maju 2005 prišlo do drugačne odločitve, sprejete in utemeljene s strani predstavnikov Ministrstva za šolstvo in šport, odgovornih za uresničevanje nalog, opredeljenih v slovenskem EPD – 20004-2006 v točki 2.3.3.. Ugotovljeno je bilo, da se mora takoj preseči parcialnost delovanja posameznih omrežij ter pripraviti takšen razpis za koriščenje sredstev Evropskega socialnega sklada, načrtovanih za izvedbene naloge pod to točko, ki bo takoj zagotovil povezovanje tako svetovalnih dejavnosti, kot tudi različnih oblik učenja z IKT podporo v obliki t.i. Centrov za vseživljenjsko učenje in sicer za celotno obdobje koriščenja sredstev, t.j. za leta 2005-2007.

---

² V letu 2006 v projektne svetu ni bilo več Agencije RS za regionalni razvoj, ker se je ta služba ukinila in ustanovila nova Vladna služba za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

³ Člani delovnih skupin so predstavljeni v nadaljevanju.

⁴ Obe analizi in druga gradiva, pridobljena za potrebe analiz, so dostopni v dokumentaciji naloge na Andragoškem centru Slovenije.

Tako je 29. julija 2005 v Uradnem listu izšel »Javni razpis za sofinanciranje razvijanja in širjenja mrež z IKT podprtih lokalnih regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno orientacijo – Centri vseživljenjskega učenja«. V javnem razpisu je opredeljeno, da se kot Center VŽU pojmuje različne oblike poslovnih modelov povezovanja in partnerstva, ki podpirajo uresničevanje ciljev VŽU.⁵

Ne glede na takšno določitev, pa sta obe delovni skupini v skladu z načrtom priprave koncepta razvoja svojih dejavnosti nadaljevali in do decembra 2005 pripravili strokovna izhodišča (utemeljitve) za konceptualne rešitve razvoja in povezovanja obravnavanih dejavnosti. V nadaljevanju predstavljamo povzetka obeh konceptov, ki temeljita na dveh obsežnejših gradivih.

---

⁵ Poslovni model v tem javnem razpisu je model dolgoročno usmerjenega povezovanja partnerjev, ki na ta način opredelijo pravno zavezujoča razmerja za razvoj konceptualnih, vsebinskih in inovativnih organizacijskih rešitev, ter tako nadgrajujejo dosedanje prakse posameznih organizacij, v podporo celovitega uvajanja vseživljenjskega učenja v lokalnem okolju, kjer partnerji delujejo. Predlagane rešitve partnerji utemeljijo z analizo ugotovljenih potreb. V poslovni model se povezujejo najmanj tri organizacije, kar pomeni prijavitelj in najmanj dva partnerja. Partnerji so lahko organizacije, ki izvajajo: dejavnost svetovanja: informativno svetovalna središča za izobraževanje odraslih (ISIO), centri za poklicno informiranje in svetovanje (CIPS), dejavnost informiranja in svetovanja za mlade (ISM), šole, mladinsko informativna središča Slovenije (MISSS) ter druge organizacije, ki delujejo na področju razvoja človeških virov v lokalnem okolju in dejavnost informiranja oziroma samostojnega učenja z IKT podporo: središča za samostojno učenje (SSU), borze znanja (BZ), E-šole, knjižnice, multimedijski center ter druge organizacije, ki delujejo na področju razvoja človeških virov v lokalnem okolju s posebnim poudarkom na neformalnem učenju.

3. POVZETEK KONCEPTA NADALJNJEGA RAZVOJA, ŠIRJENJA IN POVEZOVANJA SVETOVALNIH DEJAVNOSTI V SLOVENIJI

(Tanja Vilič Klenovšek, Andragoški center Slovenije, Mojca Polak, Center RS za poklicno izobraževanje)

3.1 Uvod

V okviru naloge »Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk za vseživljenjsko učenje« (naloge je bila opredeljena v skladu s slovenskim Enotnim programskim dokumentom 2004-2006 in sicer v okviru ukrepa 2.3.3. Vseživljenjsko učenje) v letih 2004-2006 deluje delovna skupina »Svetovalna omrežja«, ki je bila zadolžena za opredelitev koncepta nadaljnega razvoja infrastrukturnih dejavnosti na področju svetovanja.⁶

Vključeni so bili strokovnjaki, ki delujejo na sledečih področjih informiranja in svetovanja:

- svetovanje in svetovalno delo v šolah (dejavnost financira Ministrstvo za šolstvo in šport),
- poklicna orientacija zavodov za zaposlovanje (dejavnost financira Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve),
- informiranje in poklicno svetovanje, ki ga izvajajo Centri za informiranje in poklicno svetovanje, ki večinoma delujejo v okviru zavodov za zaposlovanje (dejavnost se v pretežni meri financira s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, v lokalnih okoljih pa tudi iz drugih virov),
- informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih (projekt ISIO Andragoškega centra Slovenije), ki se izvaja v mreži 14 svetovalnih središč za izobraževanje odraslih (njihova dejavnost se financira iz sredstev Ministrstva za šolstvo in šport – Sektor za izobraževanje odraslih ter Evropskega socialnega sklada),
- splošno informiranje in svetovanje za mlade, ki se izvaja v različnih mladinskih centrih in drugih nevladnih organizacijah, dejavnost pa koordinira in strokovno razvija MISSS –Mladinsko informacijsko svetovalno središče Slovenije (dejavnost MISSS-a v pretežni meri financirata Urad za mladino, ki deluje pri Ministrstvu za šolstvo in šport in Mestna občina Ljubljana),
- informiranje in svetovanje za mlade, ki se izvaja preko projekta, ki ga vodi Center za poklicno izobraževanje pod naslovom Mreža za informiranje in svetovanje za mlade, ki niso vključeni v izobraževalni sistem – usposabljanje izvajalcev (projekt ISM; dejavnost se v letih 2004-2006 sofinancira iz sredstev MŠŠ in Evropskega socialnega sklada).

V času od oktobra 2004 do konca februarja 2005 je skupina pripravila analizo stanja z naslovom »Sklepne ugotovitve iz vprašalnika za analizo stanja na področju različnih svetovalnih omrežij v Sloveniji« (februar 2005), ki jo je vodja delovne skupine predstavila

---

⁶ Člani delovne skupine so: mag. Tanja Vilič Klenovšek (ACS, vodja skupine), mag. Tanja Bezić (ZRSŠ), Andreja Dobrovoljc (ACS), Saša Niklanović (ZRSZ), Mojca Polak (CPI), Ljubo Raičević (MISSS), Zlata Šlibar (ZRSZ-NCIPS), mag. Katja Dovžak (MŠŠ), Janez Čač (MŠŠ).

tudi članom Projektnega sveta na seji, dne 15.3.2005. Gradivo je v dokumentaciji projekta na Andragoškem centru Slovenije in pri vseh članih delovne skupine. V času od marca 2005 do konca februarja 2006 pa je skupina delala na pripravi »Koncepta nadaljnjega razvoja, širjenja in povezovanja svetovalnih dejavnosti v Sloveniji«.

Delo skupine je potekalo individualno in timsko. V okviru individualnega dela je vsak član delovne skupine pripravil predvsem podatke in opise za delovanje svojega svetovalnega omrežja, v timskem delu pa smo člani skupine usklajevali mnenja in stališča do skupnih vprašanj in predlogov, ki so del koncepta ter si tudi razdelili delo pri pisanju teh predlogov. V letu 2005 in v začetku leta 2006 je skupina imela za pripravo koncepta 6 skupnih sestankov.

V nadaljevanju povzemamo ključne ugotovitve in predloge v treh sklopih:

1. Evropski in slovenski okvir razvoja informiranja in svetovanja v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere
2. Ugotovljene prednosti in pomanjkljivosti/slabosti dosedanjega razvoja
3. Predlogi za nadaljnji razvoj in povezovanje svetovalnih dejavnosti

Evropski in slovenski okvir razvoja informiranja in svetovanja v procesih vseživljenjskega učenja in razvoja kariere

Leta 2000 so predsedniki vlad v Lizboni sprejeli cilj, da bo Evropa postala najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu, sposobno trajnostne gospodarske rasti z več boljšimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo.

Potrdili so, da programi izobraževanja in usposabljanja bistveno prispevajo k doseganju tega cilja. Izdelan je bil delovni program za doseganje ciljev Lisbone. Sestavljen je iz treh povezanih sklopov: razvoj vseživljenjskega učenja, implementacija bodočih ciljev v sisteme izobraževanja in usposabljanj in pospeševanje povezovanja v poklicnem in strokovnem izobraževanju. **Informiranje in svetovanje v vseživljenjskem učenju (lifelong guidance provision) je transverzalna vsebina in je prepoznana kot predpogoj, da bo vseživljenjsko učenje postalo realnost.**

Zaradi velike raznolikosti politik in organiziranosti služb za informiranje in svetovanje v procesu vseživljenjskega učenja v Evropi, je to področje zelo nepregledno. Različne mednarodne institucije so v zadnjih letih večkrat izrazile interes po večji preglednosti področja. Leta 2001 so organizacije OECD, World Bank, Cedefop in EFT izvedle skupno študijo: Policies for Information, Guidance and Counselling Services (študija je bila izvedena tudi v Sloveniji).

Rezultati so pokazali, da kljub številnim primerom dobre prakse, politike, sistemi in prakse poklicne orientacije v mnogih državah ne sledijo ekonomskemu in socialnemu razvoju in državljanom ne ponujajo in omogočajo zadostne podpore v različnih realnostih, ki jih prinaša družba znanja. Med glavnimi ugotovitvami so naslednje:

- dostop do svetovalnih služb je omejen, posebno za dijake poklicnega izobraževanja, študente in odrasle,

- službe poklicne orientacije se večinoma osredotočajo na neposredne odločitve in ne razvijajo t.i. procesne dimenzije informiranja in svetovanja za izobraževanje in zaposljivost v procesu vseživljenjskega učenja,
- usposabljanja za informatorje in svetovalce v procesu informiranja in svetovanja za vseživljenjsko učenje ne razvijajo kompetenc, ki jih narekujejo dejanske potrebe,
- službe poklicne orientacije in informiranja in svetovanja v izobraževanju odraslih (informiranja in svetovanja v procesu vseživljenjskega učenja) so med seboj slabo koordinirane in le redko lahko ponudijo odgovor na različne potrebe strank,
- standardov kakovosti svetovalnih storitev in instrumentov za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti svetovalnih storitev ni.

Vsled zatečenega stanja in načrtovanih ciljev v prihodnosti, so ministri za izobraževanje držav članic EU maja 2004 sprejeli **Resolucijo o krepitvi politik sistemov in praks za vseživljenjsko informiranje in svetovanje (Resolution of the Council and the Representatives of the Member States meeting within the Council on Strengthening Policies, Systems and Practices in the field of Guidance throughout life in Europe)**, s sledečimi prioritetai:

- razvoj kakovostnih in dostopnih služb za informiranje in svetovanje v procesu vseživljenjskega učenja za vse državljane,
- razviti veščine za vseživljenjsko učenje, vključno z veščinami za upravljanje z znanjem in kompetencami,
- razviti mehanizme za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti storitev informiranja in svetovanja v procesu vseživljenjskega učenja,
- okrepiti politične strukture na nacionalnem in regionalnem nivoju: ministrstvih, socialnih partnerjih, zavodi za zaposlovanje, izobraževalnih institucijah...).

Med predlaganimi aktivnostmi v podporo razvoja svetovalnih storitev so:

- razviti dostopnost svetovalnih služb,
- zagotoviti celovito ponudbo svetovalnih storitev,
- razviti kompetence za proces vseživljenjskega učenja.

V središče je postavljena deklarativna usmeritev dviga kakovosti življenja prebivalstva Evrope in skupnosti, ki v procesu vseživljenjskega učenja pomeni postavljanje posameznika v središče koncipiranja storitev, procesov in učinkov učenja. V središče se postavlja pravica državljanov do kakovostnega življenja in zagotovitev storitev, ki mu omogočajo dostop do vseživljenjskega učenja in s tem aktivne udeležbe v družbi. Koncept kakovosti življenja izhaja iz nadzora nad viri, s katerimi posamezniki zadovoljujejo svoje potrebe na različnih področjih. Za boljše zadovoljevanje potreb (z vidika posameznika) oz. večjo »izkoriščenost človeških virov« z vidika države, se podpirajo tudi svetovalne dejavnosti (omrežja), ki dajejo podporo v teh procesih tako posamezniku (uporabniku teh storitev), kot državi za uresničevanje zastavljenih ciljev.

V luči tega je na ravni EU tudi podana definicija »svetovanja« (guidance) v kontekstu vseživljenjskega učenja«:

»Svetovanje (guidance) v kontekstu vseživljenjskega učenja zajema storitve in metode, katerih namen je pomagati posamezniku pri izbiri izobraževanja, usposabljanja in poklica ter vodenju njegove kariere, ne glede na starost in točko na njegovi življenjski poti. Te storitve lahko najdemo v šolah, univerzah, kolidžih, institucijah za izobraževanje in usposabljanje, javnih zavodih za zaposlovanje, v podjetjih, na področju prostovoljnega dela, na področju lokalnih skupnosti in v zasebnem sektorju. Te aktivnosti se lahko izvajajo individualno ali v skupini, lahko se izvajajo v osebni stiku ali na daljavo (kar vključuje telefonske linije za pomoč in storitve na spletu). Izraz vključuje informiranje (v tiskani, IKT in drugih oblikah), pripomočke za diagnostiko in samo-oceno, svetovalne intervjuje, programe razvoja kariere (pomoč posameznikom pri spoznavanju svojih lastnosti, možnosti in pri razvoju veščin načrtovanja kariere), t.i. vzorce dela, ki posameznikom omogočajo preizkusiti možnosti, preden jih izberejo, programe za spoznavanje različnih del in storitve za prehod (na primer iz izobraževanja v delo)« (Resolution, 2004).

Slovenija iz omenjenih procesov ni izključena. Postalo je očitno, da aktivnosti različnih akterjev in služb na področju »vseživljenjskega svetovanja« tudi pri nas dosegajo le omejene učinke in da brez uspešnega povezovanja med politiko, strokovnjaki in praktiki ne bomo mogli uspešno slediti naglim spremembam na slovenskem in evropskem trgu dela.

V Sloveniji je področje svetovanja v procesu vseživljenjskega učenja umeščeno v Državnem razvojnem programu, v Resoluciji nacionalnega programa izobraževanja odraslih do leta 2010 (2004), Nacionalni strategiji zaposlovanja, svoje mesto ima v dokumentu Okvir gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji (2005), ki daje podlage za konkretne ukrepe v novem programskem obdobju 2007-2013.

Usklajen in skupno koncipiran razvoj področja informiranja in svetovanja v procesu vseživljenjskega učenja je dobil podlago tudi v Enotnem programskem dokumentu 2004-2006, v aktivnosti Vseživljenjsko učenje, v nalogi »Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk za vseživljenjsko učenje«. Predlogi, oblikovani pri tej nalogi v letih 2004-2005 za področje svetovalnih dejavnosti, so že podlaga za izvajanje konkretnih aktivnosti v letih 2006 in 2007 in so podlaga za aktivnosti v novem programskem obdobju 2007-2013. Predlogi so usmerjeni tako na aktivnosti, ki potekajo na državni ravni, kot na aktivnosti, ki potekajo na regionalni ravni.

3.3 Ugotovljene prednosti in pomanjkljivosti/slabosti dosedanjega razvoja

V okviru koncepta smo dejavnosti posameznih svetovalnih omrežij prikazali celovito, s poudarkom na predstavitvi nosilcev dejavnosti na nacionalni in regionalni oz. lokalni ravni, sistemskih in zakonskih umestitev, razvejenosti mrež, obsega dejavnosti, vsebine dejavnosti in ciljnih skupin, ki so jim dejavnosti namenjene ter vizije nadaljnjega razvoja in povezovanja.

Analiza razvoja dejavnosti informiranja in svetovanja v procesu vseživljenjskega učenja in razvoja kariere v najširšem pomenu te besede (ko je paradigma kariere kot poklic, zamenjana s paradigmo kariere kot življenje) v zadnjih desetih letih je pokazala določene prednosti, pa tudi pomanjkljivosti. Med ključnimi **prednostmi** bi izpostavili:

- Informiranju in svetovanju, povezanima s procesi VŽU in razvoja kariere, se namenja vse večja pozornost, raste zavedanje o pomenu teh dejavnosti - se odraža tudi v strateških dokumentih.
- Razvijajo se nove, specifične dejavnosti, ki povečujejo dostop do informiranja in svetovanja posameznim specifičnim ciljnim skupinam – npr. odraslim za izobraževanje in učenje, “osipnikom”, brezposelnim idr.
- Povečuje se vlaganje sredstev v razvoj teh dejavnosti, predvsem na državni ravni.
- Vzpostavljajo se nove oblike sodelovanja in povezovanja med posameznimi področji na državni ravni.
- Razvija se privatna ponudba na teh področjih, kar prinaša nove vsebine, nove pristope.
- Posamezne organizacije se vse več vključujejo v mednarodne projekta za razvoj lastnega znanja in izboljšanje strok/e in prakse.

Nekatere bistvene **pomanjkljivosti** pa v nadaljevanju povzemamo v treh sklopih:

Pomanjkljivosti in slabosti na ravni politike:

- Slabo je medresorsko povezovanje, povezovanje med nosilci politike informiranja in svetovanja na posameznih področjih.
- Manjka konkretnih strateških in pravno formalnih strokovnih podlag in usmeritev za področje informiranja in svetovanja.
- Pogoji za razvoj dejavnosti še niso dovolj urejeni, manjka celovitost in sistematičnost pri urejanju le-teh (npr. kako velika bodo posamezna omrežja – CIPS-i, ISIO, mreža MISSS-a, kako z razvojem novih omrežij v prihodnjih letih – ISM idr.).
- Urejeno tudi ni financiranje dejavnosti; v nekaterih dejavnostih ni dolgoročno zagotovljeno (ISIO, mreža MISSS-a), v nekaterih dejavnostih je nezadostno z vidika vseh potreb (npr. problem financiranja potrebnih kadrov v mreži CIPS-ov), nezadostna je povezanost med viri na nacionalni in regionalni ravni.
- Razvoj dejavnosti ni usklajen na nacionalni in regionalni oz. lokalni ravni.
- Nezadostno je povezovanje med politiko in stroko.

Pomanjkljivosti in slabosti na ravni strok/e:

- Razvoj dejavnosti ne temelji na analizi potreb in rednem ter celovitem kvantitativnem in kvalitativnem spremljanju dejavnosti, ki bo lahko podlaga tudi za razvoj celovitega sistema presojanja in razvijanja kakovosti (opredelitev obsega in specifičnosti vsebine dela v posameznih omrežjih, načina sodelovanja med omrežji, opredelitve standardov kakovosti idr.).
- Na področju raziskav in razvoja se rezultati posameznih projektov ne vgrajujejo v nadaljnji razvoj stroke in praks (v gradivu z opredeljenim konceptom smo v posebni

prilogi predstavili ključne nacionalne in mednarodne projekte v zadnjih 10 letih na področju informiranja in svetovanja v Sloveniji).

- V zadnjih letih je premalo vloženo v razvoj lastnega know-howa na posameznih področjih (za razvoju novih vsebin in pristopov). Pomanjkljivo so razvite vsebine in metode dela za posamezne ciljne skupine (npr. študenti, begunci, manj izobraženi idr.; to so bile navedbe nosilcev v vseh omrežij).
- Z vidika pregleda nad vsemi dejavnostmi, je še vedno problem netransparentnosti sistemov dodatnega usposabljanja kadrov znotraj posameznih omrežij (omrežja imajo razvite lastne pristope pri usposabljanju kadrov, ki niso vedno sistematični in nadgrajeni tudi s stalnim strokovnim spopolnjevanjem).
- Premalo je povezovanja med dejavnostmi informiranja in svetovanja ter gospodarstvom.
- Način in vsebina sodelovanja med šolami in zavodi za zaposlovanje na področju razvoja in izvajanja poklicne orientacije so se spremenili; da strokovni delavci zavodov za zaposlovanje sodelujejo s šolami pri poklicni orientaciji je zapisano le še v šolski zakonodaji in nacionalnih smernicah za delo šolske svetovalne službe, ne pa tudi v »zaposlovalskih« dokumentih, zato je te podpore manj, ni celovita in sistematična; v šolah ugotavljajo, da bi le-to bilo potrebno na novo ustrezno urediti (da potrebujejo več zunanje strokovne podpore za opravljanje tega dela znotraj šole).

Pomanjkljivosti in slabosti na ravni prakse:

- Ne zadostna je prepoznavnost (specifičnosti) nekaterih dejavnosti v odnosu do strank, ki so jim namenjene te dejavnosti in v odnosu do sistema, ki dejavnosti podpira.
- V vseh dejavnostih je nezadostno razvita podpora informacijsko komunikacijske tehnologije – IKT, baze podatkov, ki so podpora informiranju in svetovanju v procesu VŽU, med seboj niso usklajene in povezane.
- V nekaterih dejavnostih je še vedno slaba dostopnost služb z vidika organiziranosti dejavnosti in krajevne razmeščenosti.
- Premalo je sodelovanja za izmenjavo znanja in izkušenj (omrežja na ravni prakse malo in slabo sodelujejo med seboj).
- V nekaterih omrežjih je premalo kadrov za zagotavljanje kakovostnih storitev (postavlja se vprašanje normativov v posameznih omrežjih: koliko strank na enega svetovalca).
- Nekateri dejavnosti so slabo razvite, kot npr. svetovanje za študente, svetovanje za vse zaposlene idr.

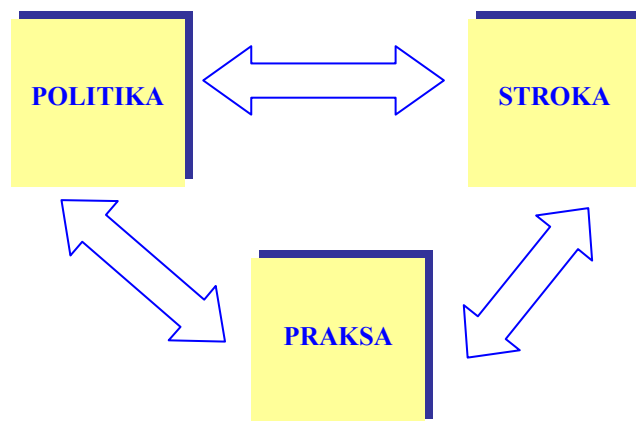
3.4 Predlogi za nadaljnji razvoj in povezovanje svetovalnih dejavnosti

Iz analize tudi izhaja, da je bilo dosedanje sodelovanje med različnimi dejavnostmi informiranja in svetovanja le delno učinkovito, saj pogosto predstavniki posameznih organizacij gledajo na določen problem predvsem iz svoje perspektive in se premalo usmerjajo v iskanje skupnih rešitev, ki bi bile v interesu vseh sodelujočih. Do sedaj ni bilo tradicije oziroma zavesti o potrebnosti sodelovanja, je pa sodelovanja med različnimi

organizacijami v zadnjih petih letih vse več, le-to se izboljšuje, kar velja nadgraditi z novimi povezovanji.

Nekateri problemi, skupna vprašanja so takšna, da potrebujejo celostne in kompleksne rešitve, kar je možna le ob sodelovanju vseh vključenih v problem. Izpostaviti moramo, da je za nadaljnji razvoj teh področij nujno potrebno vzpostaviti sodelovanje treh segmentov, kar ponazarjamo tudi s sliko:

- politike - ministrstev in nacionalnih nosilcev strokovnega razvoja na posameznem področju,
- strok, ki usmerjajo razvoj in
- prakse, ki neposredno izvajajo dejavnosti informiranja in svetovanja na različnih področjih.

Predlogi za odpravljanje vseh zgoraj naštetih pomanjkljivosti in slabosti za nadaljnji razvoj, sodelovanje in povezovanje dejavnosti informiranje in svetovanja ter njihovih omrežij, morajo zajeti oba nivoja, tako državnega, kot regionalnega oz. lokalnega. V nadaljevanju navajamo konkretne predloge.

POLITIKA/ državna raven:

- Nujno potrebno je sodelovanje in medsebojno usklajevanja politik, ki urejajo to področje in nacionalnih nosilcev teh dejavnosti; še posebej je pomembno medresorsko usklajevanje med dvema ministrstvima, za šolstvo in šport ter za delo, družino in socialne zadeve; predlagamo, da imata za ta področje imenovane strokovne delavce ter, da je povezovanje kontinuirano in neodvisno od posameznih projektov, ki so časovno omejeni. Pomembno pa je tudi usklajevanje obeh navedenih ministrstev z drugimi, še posebej z Ministrstvom za visoko šolstvo in znanost, Ministrstvom za gospodarstvo in Službo vlade za lokalno samoupravo in regionalno politiko.
- Vzpostavi naj se nacionalno koordinacijsko telo za spodbujanje, usklajevanje in ustvarjanje pogojev za razvoj dejavnosti informiranja in svetovanja:

Predlagamo naslednje naloge za koordinacijsko telo:

- *obravnavanje in sprejemanje konceptualnih in strokovnih rešitev za razvoj posameznih področij,*
- *opredelitev odgovornih za uresničevanje predlaganih novih rešitev,*
- *spremljanje novosti in potrjevanje dobrih rešitev,*
- *medsebojno sodelovanje in usklajevanje dejavnosti,*
- *pretok informacij,*
- *opredelitev načina spremljanja dejavnosti,*
- *opredelitve standardov kakovosti,*
- *sprejemanje in potrjevanje programov usposabljanja za strokovne delavce na teh področjih, idr.*

Glede na to, da je v okviru mednarodnega programa Skupnih akcij (Joint actions) Socrates, Leonardo da Vinci in Youth »Joint Action program«, v letih 2005-2006 Zavod RS za zaposlovanje zadolžen za vzpostavitev »Nacionalnega foruma za karierno orientacijo«, predlagamo, da se predloge in naloge skupine »Svetovalna omrežja« pri nalogi »»Razvijanje in širjenje mrež z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov, centrov za poklicno svetovanje in točk vseživljenjskega učenja«, poveže in uskladi z delom pri projektu vzpostavitev »Nacionalnega foruma za karierno orientacijo«, saj se bodo tako lažje uresničile tudi naloge, povezane s koordinacijo različnih svetovalnih omrežij na nacionalni ravni in njihovo povezovanje na lokalnih/regionalni ravneh.

Predlagamo:

- *da se natančneje opredeli naloge, ki jih bo v letu 2006 v odnosu do aktivnosti pri projektu »Guidance Forum« opravila delovna skupina »Svetovalna omrežja« pri nalogi »Razvijanje in širjenje mrež z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov, centrov za poklicno svetovanje in drugih oblik«,*
- *da se določi nosilca teh aktivnosti ter*
- *predvidi, da se po letu 2006 predlagane rešitve delovne skupine »Svetovalna omrežja« integrira v aktivnosti, ki bodo opredeljene za nacionalno raven pri projektu »Guidance Forum«.*
- Nosilci politik naj podpirajo razvoj in raziskave na tem področju, s ciljem, da se rezultati tudi vgrajujejo v nadaljnji razvoj strok in prakse. S tem bo omogočeno tudi načrtovanje celovitega razvoja področja.
- Da politika umešča svetovalne dejavnosti v svoje strateške dokumente in v ustrezne zakonske in podzakonske akte (to je še posebej aktualno ob spremembi zakonodaje, ob pripravi novih strateških razvojnih dokumentov, ob pripravi Strategije vseživljenjskega učenja v letu 2006 in pripravi novih programskih smernic za koriščenje sredstev iz Evropskih strukturnih skladov v obdobju 2007-2013).
- Zagotoviti dolgoročne mehanizme financiranja osnovnega obsega svetovalnih dejavnosti, ki jih podpira država (da njihovo delovanje ni prepuščeno financiranju preko letnih razpisov, kar vnaša negotovost in nestabilnost v razvoj dejavnosti). Hkrati pa se vzpostavi tudi mehanizme, ki bodo spodbujali regije in lokalna okolja za vlaganje v te dejavnosti;

POLITIKA/ regionalna raven:

- Vzpostavitev koordinacije za dejavnosti informiranja in svetovanja v procesih VŽU in razvoja kariere tudi na regionalni ravni. Te dejavnosti morajo biti vključene v koordinacijo dejavnosti za razvoj človeških virov v regiji, saj so s svojo dejavnostjo pomemben člen uresničevanja regionalnih ciljev na področju razvoja človeških virov.
- Regije oz. lokalne skupnosti naj zagotavljajo tudi regionalna oz. lokalna sredstva za razvoj in izvajanje dejavnosti informiranja in svetovanja v procesih VŽU in razvoja kariere. Zato je pomembno in nujno, da se opredeli v regionalnih razvojnih načrtih, da je svetovalna dejavnost ena od ključnih dejavnikov razvoja človeških virov in se tudi konkretizira aktivnosti na tem področju.

STROKA/ državna raven:

Na državni ravni smo za stroko oblikovali več predlogov. Nekatere od njih tudi konkretnje opredeljujemo.

- **Posebej izpostavljamo, da morajo biti stroke kontinuirano aktivne pri pripravi predlogov za politiko, biti pripravljene na sodelovanje med seboj, sodelovati v vzpostavljenih koordinacijah (državni in regionalni), v skupnih domačih in mednarodnih projektih, pri razvoju podpore IKT idr.**
- Kljub temu, da je večina »mrež« že precej razvejena v slovenskem prostoru, pa analiza stanja kaže, da je **še potrebno izboljšati dostopnost do storitev v vseh dejavnostih z:**
  - *Zmanjšanjem normativov v šolskem svetovalnem delu: (predlog je 500 učencev srednjih šol na enega svetovalca in na 35 strokovnih delavcev).*
  - *Zagotovitev zadostnega števila strokovnih kadrov v dejavnosti CIPS-ov, MISS-a in mreže info centrov ter dejavnosti ISM v regijah, kjer dejavnost še ni vzpostavljena (s čimer se bo povečala dostopnost predvsem za »osipnike«).*
  - *Zagotavljanjem pogojev za delovanje svetovalnih središč za izobraževanje odraslih izven sedeža.*
  - *Fleksibilno organiziranostjo izvajanja dejavnosti v vseh omrežjih in povezovanjem med omrežji.*
  - *Razvijanjem orodij, ki bodo podprta z IK in z boljšo organizacijo in usklajevanjem informacijskih baz podatkov.*
  - *Usmerjanjem pozornosti v vseh omrežjih na depriviligirane skupine.*

Pri zagotavljanju svetovalne podpore depriviligiranim skupinam se vedno zastavlja vprašanje dostopnosti svetovalnih služb različnim skupinam otrok, mladostnikov in odraslih. Žal različne študije še vedno kažejo, da so svetovalne službe manj (težje) dostopne prav depriviligiranim skupinam. Le malo državam je uspelo doseči ustrezno ravnovesje med celostno ponudbo svetovalnih služb, ki bi bile enako dostopne vsem, in ciljno naravnanim sistemom, ki bi dajal potrebno posebno pozornost določenim depriviligiranim skupinam s specifičnimi potrebami. Poleg tega je velika večina marginaliziranih in depriviligiranih skupin, ki predstavljajo ciljne skupine svetovalnih služb, pogosto manj naklonjena uporabi storitev, ki se jih ponuja v okviru formalnih institucij. Zato je poglaviti izziv tudi najti

načine, kako pritegniti te skupine in z njimi delati na načine, ki jim bodo zaradi manjše formaliziranosti bližji. Še posebej velja izpostaviti, da morajo programi izobraževanja in usposabljanja (v okviru svetovanja), ki so namenjeni rizičnim skupinam, posvetiti posebno pozornost predvsem spodbujanju za vrnitev in dokončanje izobraževalnih programov ter kasnejšemu varnemu in uspešnemu prehodu v zaposlitev in nadaljnje vseživljenjsko učenje. (Povzeto po »Career Guidance: A Handbook for Policy makers, 2004).

- **Vzpostaviti je potrebno skupno spremljanje in razvijanje skupnih in specifičnih standardov kakovosti. Predlagamo:**

- Oblikovanje **javnih minimalnih standardov kakovosti**, ki so obvezni za vse izvajalce svetovalne dejavnosti (tudi za zasebnike): strokovna usposobljenost in stalno strokovno spopolnjevanje nosilnih in podpornih kadrov (opredelitev kompetenc), kakovost gradiv in orodij, javnost koncepta, dostopnost udeležencem, prioritete ciljne skupine, sprotna samoevalvacija in javnost rezultatov idr.
- V oblikovanju metodologije in pri izvajanju evalvacije morajo sodelovati tudi različni udeleženci, strokovna javnost, ministrstva in praktiki (predstavniki nacionalne koordinacije oz. foruma).
- Oblikovanje **enotne metodologije za spremljanje in evalvacijo** dejavnosti na posameznih komunalnih – institucionalnih ravneh, ki temelji na primerih dobre prakse v drugih državah in v slovenskem prostoru::
- nosilci in izvajalci spremljanja na nacionalni/ regionalni/ lokalni/ institucionalni ravni ter financiranje spremljanja na posameznih ravneh,
- namen, cilji spremljanja,
- subjekti oz. vzorec spremljanja,
- spremenljivke (podatki, ki jih spremljamo),
- metode in instrumenti empirične evalvacije,
- časovni vzorci izvajanja in poročanja,
- način poročanja, ciljne skupine idr.
- Zagotoviti **strokovni nadzor znotraj strokovne javnosti**; nadzor naj izvaja ekspertna skupina, ki je izbrana v stroki.

- **Razviti in vzpostaviti celovit nacionalni sistem usposabljanja kadrov v svetovalnih dejavnostih:**

Za nadaljnji razvoj dejavnosti bi bilo potrebno izdelati analizo potreb po številu strokovnih delavcev v nadaljnjih petih letih in nabor znanj, ki jih bodo ti potrebovali. Na podlagi dobljenih rezultatov bi bilo smiselno organizirati celovit program usposabljanja, ki bi omogočal pridobitev skupnih kompetenc in nadaljevanje v pridobitev kompetenc specifičnih profilov: poklicni svetovalac, svetovalac v izobraževanju odraslih, svetovalac za informiranje in svetovanje mladim (ISM projekt) in podobno.

V konceptu smo opredelili tudi možno pot za pripravo celovitega programa usposabljanja.

- **Predlagamo tudi več možnih oblik skupnega sodelovanja med različnimi svetovalnimi omrežji pri razvoju na področju IKT, baz podatkov in različnih instrumentov v svetovalnih omrežjih:**

- **Oblikovanje skupnega portala, ki bo imel skupne informacije za vsa svetovalna omrežja in povezavo do baz podatkov posameznih svetovalnih omrežij;** cilj skupnega portala je, da se splošne informacije, ki jih ima večina svetovalnih omrežij, združi na enem mestu. Tako zagotavljamo celostne informacije, koristne za vsa svetovalna omrežja in se hkrati izognemo prekrivanju. Z oblikovanjem skupnega portala imamo vsa svetovalna omrežja več prednosti:
  - transparentnost informacij, ki so na voljo svetovalcem in strankam;
  - zmanjšajo se informacijske »praznine« oz. obremenitve;
  - informacija se pripravlja in zbira le enkrat; tako se izognemo podvajanju;
  - izboljša se kakovost posameznih informacij v celotni ponudbi.

Zaradi posebnosti vseh svetovalnih omrežij pa bi skupen portal moral imeti povezave do posameznih portalov in do baz podatkov, ki jih ureja vsako svetovalno omrežje za sebe. Te povezave bi bile odprte, saj so nekatere sedaj dostopne le svetovalcem iz omrežja (razlogi za to so predvsem finančne narave).

- **Poenotenje in skupno oblikovanje baz podatkov, ki so skupne večim svetovalnim omrežjem** (npr. sedanji spletni portal »Virtuorientation«, PLOTEUS idr..)
- **Zagotavljanje stalnega posodabljanja in razvoj baz podatkov – tako tistih, ki temelje na IKT, kot tudi drugih, v tiskanih oblikah ipd.;** baze podatkov naj bodo z podporo IKT dostopne čim širšemu krogu svetovalcev kot tudi neposrednim uporabnikom svetovalnih storitev. Zato je pomembno zagotoviti zadostna finančna sredstva za razvoj in vzdrževanje takšnih baz podatkov. Hkrati je smiselno, še posebej, če gre za istega financerja, da so tehnološke rešitve čimbolj poenotene in stalno posodobljene.
- **Razvoj skupnih in specifičnih instrumentov za svetovalno dejavnost;** zagotoviti je potrebno tudi nenehen razvoj različnih skupnih (za uporabo v večih svetovalnih omrežjih, kadar je to smiselno z vidika vsebine in ciljne skupine, ki so jim namenjeni) in specifičnih instrumentov za svetovalno delo. Pri tem velja poudariti, da je trend v strokah, da se razvija čimveč instrumentov – pripomočkov v računalniški obliki, saj na ta način spodbujamo aktivno soudeležbo uporabnika v svetovalnem procesu ali mu celo omogočimo samo-ocenjevalne instrumente idr.
- **Predlagamo, da se v nadaljnjem razvoju ter v predlogih za informiranje in svetovanje v procesu VŽU in razvoja kariere v slovenskem prostoru, upošteva tudi:**
  - dejavnosti informiranja in svetovanja za študente (redne in izredne),
  - dejavnosti informiranja in svetovanja za zaposlene,
  - nekatere nove dejavnosti informiranja in svetovanja, kot je npr. svetovanje za nacionalne poklicne kvalifikacije, za razvoj kakovosti v izobraževanju odraslih idr. ter
  - dobre rezultate in izkušnje nekaterih domačih in mednarodnih projektov v okviru programov PHARE, Leonardo da Vinci, Grundtvig idr., ki so bili izpeljani v zadnjih desetih letih in smo nekatere od njih v konceptu na kratko tudi predstavili, vključno s predlogi za umestitev njihovih rezultatov v razvoj in izvajanje informiranja in svetovanja v procesu VŽU in razvoja kariere v slovenskem prostoru.

STROKA/ Regionalna raven:

Na regionalnem nivoju pa je ključno:

- **Razviti spremljanje učinkovitosti izvajanja storitev na ravni uporabnika.**
- **Izboljšati sodelovanje in povezovanje** z namenov doseganja večje **učinkovitosti, kakovosti** in **racionalnosti** delovanja: redna izmenjava izkušenj, skupna promocija, skupna strokovna srečanja, vključevanje v skupne projekte, pri čemer se lahko povezujejo le dejavnosti informiranja in svetovanja, lahko pa tudi z drugimi dejavnostmi, kot je primer javnega razpisa za Centre vseživljenjskega učenja v letu 2005.

Povezovanje informiranja in svetovanj ter organiziranega samostojnega učenja podprtega z IKT, prinaša novost v lokalna okolja, saj so v dosednji praksi svetovalnih dejavnosti prevladovala povezovanja svetovalnih dejavnosti med seboj in ne toliko povezovanja z drugimi dejavnostmi. Zato se zastavlja kar nekaj vprašanj v zvezi s tem:

- *kaj bo prineslo novega takšno povezovanje,*
- *katere od prijavljenih in izbranih oblik povezovanja bodo učinkovitejše,*
- *kakšni modeli Centrov –VŽU, ki bodo povezovali oboje, svetovanje in organizirano samostojno učenje podprto z IKT, bodo primeri dobre prakse tudi za nadaljnji razvoj povezovanja teh dejavnosti, z vidika temeljnega cilja, da se zagotovi podpora celovitemu uvajanja vseživljenjskega učenja v lokalna okolja.*

Da bomo dobili odgovore na ta vprašanja, predlagamo, da se vzpostavi celovito spremljanje uresničevanja ciljev razpisanih Centrov VŽU tudi z vidika učinkov povezovanja »svetovalnih omrežij« ter doseganja učinkov pri neposrednih uporabnikih storitev informiranja in svetovanja.

PRAKSA/ regionalna raven:

Predstavljeni predlogi na ravni politike in strok, na državni in regionalni ravni, se morajo odražati tudi v kakovosti in učinkovitosti dela prakse (neposrednih izvajalcev) na regionalni, lokalni in institucionalni ravni.

Neposredna podpora praksi so nosilci razvoja posameznih dejavnosti informiranja in svetovanja v procesih VŽU in razvoja kariere na državni in regionalni ravni, kar smo v konceptu podrobneje predstavili (zelo pomembno je, da ima praksa stalno podporo strok in politike na državni in regionalni ravni).

Z vidika razvoja prakse na regionalni ravni pa vseeno še posebej izpostavljamo pomen:

- razvijanja skupnih pristopov pri delu s strankami,
- izmenjave izkušenj pri delu z istimi ciljnimi skupinami,
- sodelovanja pri promocijskih aktivnostih,
- posredovanja podatkov o potrebah uporabnikov stroki in politiki,
- medsebojnega informiranja,
- stalnega strokovnega spopolnjevanje,

- izvajanja novih, inovativnih projektov in sporočanja stroki o učinkih,
- uvajanja in izvajanja samoevalvacije kot del procesa presojanja in razvijanja kakovosti svetovalnega dela na regionalni in državni ravni idr.

Nadaljnji korak v razvoju in povezovanju informiranja in svetovanja v procesih VŽU in razvoja kariere je priprava »Akcijskega načrta«, ki bo temeljil na oblikovanih predlogih in evropskem akcijskem načrtu »European Guidance Action 2006-2007«.

4. POVZETEK KONCEPTA CENTROV ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

(Nevenka Bogataj, Andragoški center Slovenije)

4.1 Uvod

V okviru naloge »Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk za vseživljenjsko učenje« (ukrep 2.3.3.: Vseživljenjsko učenje) je delovna skupina »Točke za vseživljenjsko učenje«⁷ v letih 2004 – 2006 izpeljala analizo nekaterih oblik neformalnega učenja za odrasle in na njeni podlagi pripravila *koncept Centrov za vseživljenjsko učenje* (Centrov VŽU).

V času od oktobra 2004 do konca februarja 2005 je medsektorsko sestavljena skupina opredelila temeljne pojme (Točka VŽU, Center VŽU), izbrala nekatere oblike samostojnega učenja z IKT podporo za analizo in se opredelila do preliminarnih rezultatov anketiranja, ki ga je izpeljal Andragoški center Slovenije. Tako so nastala izhodišča za koncept Centrov za vseživljenjsko učenje. Vodja delovne skupine »Točke VŽU« je ključne rezultate teh faz dela predstavila članom Projektnega sveta na seji dne 15. 3. 2005. Delovanje delovne skupine so ovirali različni interesi posameznih sektorjev, zaradi česar je bil predlog razpisa obravnavan (in potrjen) s korespondenčno sejo (19.5.2005), ki sta ji odtlej sledili še dve srečanji delovne skupine.

Ključne ugotovitve analize in na njej temelječega koncepta Centrov za vseživljenjsko učenje podajamo v obliki naslednjih treh poglavij:

1. Pomen neformalnega učenja odraslih v konceptu vseživljenjskega učenja,
2. Prednosti in slabosti dosedanje ponudbe neformalnega učenja v Sloveniji,
3. Predlog Koncepta Centrov za vseživljenjsko učenje s konkretnimi predlogi za ukrepe.

4.2 Pomen neformalnega učenja odraslih v konceptu vseživljenjskega učenja

Neformalno izobraževanje je v šestdesetih letih s konceptom vseživljenjskega učenja v Evropi postalo potencialno dominantni pristop bodočnosti, ker se bolje od formalnega prilagaja spremembam v družbi, ki terjajo ustvarjalnost, domišljijo in participacijo. Preproste, pestre in poceni metodologije neformalnega učenja mnogo bolj omogočajo učinek kontekstualne pogojenosti učenja in realizacijo komunikativnega značaja učenja. V neformalno učenje je v Sloveniji vključenih štirikrat več odraslih žensk kot v formalno in vsaj 25 % delovno aktivnih ljudi (Mohorčič Špolar, 2000). Razloga za to ne vemo, vendar desetletne evidence udeležbe v nekaterih oblikah neformalnega učenja potrjujejo dejstvo, da z njim približujemo učno ponudbo zapostavljenim skupinam, jo prilagajamo njihovim

---

⁷ Člani delovne skupine so bili: mag. Nevenka Bogataj (ACS, vodja skupine), mag. Katja Dovžak (MŠŠ), mag. Jelka Gazvoda (Ministrstvo za kulturo), Marko Hren (MVZT) –zdaj mag. Robert Guštin, Janez Čač (MŠŠ), mag. Andrej Sotošek (ZLUS), Jasmina Orešnik (ACS), Marina Hrs (Matična knjižnica Izola), Urška Marentič (CPI).

potrebam ter življenjskim okoliščinam ter zadovoljujemo različne namene, ker neformalno učenje:

1. upošteva učečega se,
2. je prostor uravnovešanja interesov,
3. tudi samo sproža uravnovešanje interesov, saj predstavlja ne le komplementarno, temveč tudi alternativno učno ponudbo.

Strateški dokumenti na ravni EU

V začetku drugega tisočletja sta potrebo po približanju učenja domu izpostavila zlasti tretje in šesto sporočilo Memoranduma o VŽU (Komisija evropske skupnosti, 2000) in drugi cilj dokumenta Izobraževanje in usposabljanje do leta 2010.

Memorandum o vseživljenjskem učenju opredeljuje *učenje novih temeljnih spretnosti*, torej splošen in nenehen dostop do učenja za pridobitev ali obnavljanje spretnosti, ki so potrebne za nenehno sodelovanje v družbi znanja (npr. *spretnosti, povezane z uporabo informacijske tehnologije ter znanje tujih jezikov*). **Tretje ključno sporočilo Memoranduma** poudarja pomen zagotavljanja možnosti, da posamezniki postanejo aktivni učenci. Eden od primerov slovenske implementacije teh načel so središča za samostojno učenje, ki ob uporabi informacijske tehnologije ponujajo prav to in tako izvajajo tudi digitalno opismenjevanje, učenje tujih jezikov ter drugih vsebin tako, da si udeleženci sami določajo čas, vsebine in načine učenja ter ritem svojega učenja v ustrezno opremljenem okolju, pri čemer so jim za individualno učno pomoč in digitalno opismenjevanje na voljo svetovalci in mentorji.

Z vidika informacijsko komunikacijske tehnologije je ključen dokument **Lizbonska strategija, v kateri je cilj 3** (skupni učinke izvajanja Lizbonske strategije) usmerjen v » ... podporo informacijsko-komunikacijskim tehnologijam«, cilj 2 (zaposlovanje) v »udeležanje vseživljenjskega učenja«, cilj 3.10 v »povečevanje dostopnosti do široko razširjene vrhunske komunikacijske infrastrukture, ...preprečevanje informacijske izključenosti, ...« in cilj 5.3 »večji pomen enakih možnosti«. Kazalci razvitosti informacijske družbe so v Sloveniji ugodni, hkrati pa so stroški nakupa opreme in dostopa do interneta še vedno med največjimi ovirami za njen nadaljnji razvoj.

Med v zadnjem času nastalimi dokumenti kaže omeniti **komunike CEC (23.10. 2006)**, ki zaradi izzivov konkurenčnosti, demografskih sprememb in socialnega vključevanja posebej podčrtuje pomen izobraževanja odraslih in v njegovem okviru najprej spodbujanje participacije in dostopnosti učenja.

Strateški dokumenti na ravni Slovenije

Drugi člen **Zakona o izobraževanju odraslih (ZIO)** določa, da v Sloveniji izobraževanje odraslih temelji na načelih vseživljenjskosti, dostopnosti izobraževanja pod enakimi pogoji, svobode in avtonomnosti pri izbiri poti, vsebine, oblik, sredstev in metod izobraževanja, laičnosti izobraževanja odraslih kot javne službe, strokovne in etične odgovornosti izobraževalcev, spoštovanja osebnosti in dostojanstva vsakega udeleženca in v izobraževanju odraslih, ki daje javno veljavno izobrazbo, doseganje enakih standardov kot v izobraževanju mladine.

V Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v RS do leta 2010 so opredeljeni cilji, h katerim neformalno učenje nesporno prispeva: 1. izboljšati splošno izobraženost odraslih, 2. dvigniti izobrazbeno raven, 3. povečati zaposlitvene zmožnosti ter 4. povečati možnosti za učenje in vključenost v izobraževanje. Normativno ureditev neformalnega učenja urejajo različni pravni akti, večinoma vezani na institucionalno okrilje, pod katerim poteka ponudba učnih virov, učne tehnologije ali kombinacije obojega skupaj s kadri. Primer slednjega (središč za samostojno učenje) opredeljuje 20. člen Odredbe o standardih in normativih v izobraževanju odraslih, njihova prostorske in kadrovske standarde ter opremo pa opredeljuje Odredba o strokovni izobrazbi strokovnih delavcev in o minimalnih standardih prostorov in opreme v izobraževanju odraslih«, Uradni list RS, št. 82/1998.

Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010 (ReNPIO) je usmerjena v vključevanje čim večjega števila odraslih prebivalcev v vseživljenjsko učenje – njeno prvo prednostno področje je »splošno izobraževanje in učenje odraslih«. Načrtovanje in izpeljava programov neformalnega učenja temeljita na lastni dejavnosti odraslih udeležencev, zato izbira ilustrativnega primera ni slučajna. Organizirano samostojno učenje namreč izhaja iz samoiniciativnega samostojnega učenja, suverenost udeležencev pri učenju pa se prenaša tudi v druge oblike izobraževanja. Udeležba v ponudbi neformalnega učenja strmo narašča, kar je tudi posledica razvoja ponudbe, pestrosti vsebin in oblik ter posameznikove relativne svobode izbire (torej tudi prevzema odgovornosti). Dokumentirani so učinki, čeprav o neposrednih učinkih na trg dela še ne vemo dovolj.

Enotni programski dokument podpore Evropske Skupnosti Sloveniji za obdobje 2004-2006 ima za cilj je povečati stopnjo udeležbe v vseživljenjskem učenju, torej posodobiti izobraževalno ponudbo, usposabljanje učiteljev in izvajalcev tečajev, razviti lokalne/regionalne centre. *Javni razpis za sofinanciranje razvijanja in širjenja mrež z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje – centri VŽU* (MŠŠ, rezultati 11. januarja 2006) je bil usmerjen v »... kakovostno informiranje, svetovanje in dostopnost možnosti izobraževanja in usposabljanja, v podporo sodelujočim v učnih aktivnostih, dostopnosti do novih oblik učenja s posebnim poudarkom na neformalnem učenju«. Kot rezultat tega razpisa se bodo razvijali t.i. Centri za vseživljenjsko učenje (z IKT podporo), v okviru katerih naj bi se razširila ponudba samostojnega učenja bodisi v obliki povečanega števila učnih mest, vzpostavitvi novih točk/dislokacij/središč za samostojno učenje ali razvoja novih gradiv za samostojno učenje, spletnih portalov ipd. Vsi ponudniki neformalnega učenja se srečujejo z vprašanji ponudbe e-gradiv. V kontekstu informatizacije vzgojno-izobraževalnih zavodov, ki ga ureja

Zakon o temeljnih razvojnih programih na področju izobraževanja in znanosti v letih 2003-2008 (UL RS, št. 96/2002 str. 10542, z dne 14.11.2002), je to eno od pomembnih polj razvoja, v zvezi s katerim je še precej odprtih vprašanj: vsebinski, pravni in tehnični parametri e-gradiv niso določeni, prav tako ne licenciranje, oblikovanje cene e-gradiv pa je (zaenkrat) še prepuščeno založnikom.

Širši kontekst predstavlja **strategija »Republika Slovenija v informacijski družbi«**, ki jo je leta 2003 pripravilo Ministrstvo za informacijsko družbo.

4.3 Prednosti in slabosti ponudbe neformalnega učenja v Sloveniji

Neformalno učenje ima v slovenskem prostoru tradicijo. Razlogi za to so različni, od preprostosti in razumljivosti najširši javnosti, do racionalne infrastrukture, ki je poceni (a ne cenena) in kulturno-zgodovinskih okoliščin, kjer so formalni oblastniki pogosto določali »pravila igre«, po neformalni poti pa se je odvijal del realnega življenja. Po osamosvojitvi je država po skandinavskem zgledu ponudila javnosti organizirano samostojno učenje v obliki različnih projektov, EU pa sredstva za spodbujanje mobilnosti, zlasti za mlade. Posledično se je neformalno učenje zelo uveljavilo - pritegnilo desettisoče ljudi pod okriljem mnogih raznolikih institucij (ljudske univerze, knjižnice, e-šole, multimedijски centri itd.). Vendar je neformalno učenje - razen redkih izjem - slabo dokumentirano. Zato je analiza posameznih izbranih oblik neformalnega učenja pomembna systemska nadgradnja. Analiza se je osredotočila le na tiste oblike, ki vključujejo informacijsko-komunikacijsko podporo (v nadaljevanju IKT). Med njimi posebej izstopajo središča za samostojno učenje, ki so se v tej analizi izkazala kot najbolj celovito zasnovana in učinkovita, žal pa ne tudi systemsko dorečena.

Andragoški center je skladno s predlogi delovne skupine v okviru Enotnega programskega dokumenta za obdobje 2004-2006, pod okriljem aktivnosti 2.3.3. in naloge Razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje ter točk za vseživljenjsko učenje analiziral nevladne ponudnike samostojnega učenja, ustanove, kjer se znanje pridobiva neformalno s pomočjo evropskih sredstev (Mladinski ceh, CMEPIUS ipd.) in javne ustanove, ki ponujajo možnost samostojnega učenja:

- Knjižnice,
- Šole,
- Multimedijske centre,
- Središča za samostojno učenje,
- Borza znanja (pretežno ju ponujajo ljudske univerze, zanimanje zanje vse bolj kažejo tudi knjižnice);

Stična točka med vsemi ponudniki je motivacija udeležencev. Večinoma ni znana in se ji ponudniki prilagajajo v okviru svojih institucionalnih pristojnosti. Poleg nepovezanosti ponudnikov sta ključni slabosti današnje ponudbe neformalnih oblik učenja možna/-e:

- podvajanja ponudbe (in se uporabniki odločajo za udeležbo glede na kakovost) in
- vrzeli v ponudbi.

Analiza je pokazala, da je zanimanje večje od ponudbe po vsej Sloveniji in do prekrivanja večinoma (še) ne prihaja. Bolj očitne so vrzeli – npr. šibka ali celo odsotna učna ponudba na podeželju, zlasti oddaljenem, kjer organizacija ponudbe trči na ekonomsko logiko, včasih podkrepjeno tudi s pomanjkanjem prilagodljivosti ponudnikov in/ali pomanjkanjem kadrovske možnosti za motiviranje dveh tretjin ljudi, ki učno niso dejavni. Razlog kaže iskati v omejenih ekonomskih možnostih (gostejša infrastruktura in višja mobilnost ponudnikov nista financirani), včasih tudi v neprilagodljivosti in neustvarjalnosti

ponudnikov. Neformalne oblike učenja so idealna metoda za preseganje teh slabosti, žal pa primeri dobre prakse nimajo sistemске podpore.

Analiza je pokazala, da je v Sloveniji vsaj polovica, po nekaterih ocenah pa kar **dve tretjini prebivalstva brez možnosti učenja z IKT**, čeprav struktur, ki omogočajo učenje in svetovanje ni malo. **Učenje z IKT podporo izvajajo neprofitne javne ustanove**, namenjene najširši javnosti ter kulturi VŽU ter različnih oblik pismenosti. **Sistemske ureditve, ki bi bila (celo) medsektorsko usklajena, doslej ni bilo**, čeprav je zagotavljanje možnosti brezplačnega organiziranega samostojnega učenja z IKT podporo pogoj za uresničevanje domačih sistemskih zakonov in evropskih usmeritev. Predlagani »koncept« je pionir, katerega **cilj je jasen – širitev in nadgradnja ponudbe s pretežno javnimi sredstvi ob zvečani vlogi lokalne skupnosti**.

Ključni slabosti obstoječega sistema ponudbe neformalnega učenja **sta dve**:

- **Nestabilno in v različnem deležu projektno financirani kadri** (primer Središč za samostojno učenje),
- **Pomanjkljiva pretočnost idej in sredstev** (med lokalnimi okolji in državnimi strukturami odločanja; med različnimi državnimi strukturami odločanja) zaradi istega interesa in osredotočenosti le na finančne vire.

Ključni prednosti obstoječe ponudbe sta:

- **komplementarne ciljne skupine** analiziranih oblik neformalnega učenja in
- **oblikovana učna ponudba tudi za ranljivejšje ciljne skupine** (brezposelni, ljudje s posebnimi potrebami, niže izobraženi, ...).

Različne oblike so vzpostavile prakso in spodbudile povpraševanje (kar je običajno najtežje) cca 230. 000 ljudi/letno. Vsaka od analiziranih oblik ima določene prednosti, povezovanje je aktualno, redko, v praksi pa zahtevno predvsem zaradi konkuriranja za ista sredstva.

Najbolj celovito so zasnovana in spremljana Središča za samostojno učenje, najbolj razvojno usmerjeni so multimedijški centri, uporabnikom je najbližja razvejana in tradicionalno znana mreža knjižnic, e-šole so mlade, poenotene in vpete v lokalno okolje.

IKT oprema je najbolj razvita v e-šolah, po kakovosti in poenotenosti opreme ji sledijo multimedijški centri, Središča za samostojno učenje, borze znanja in knjižnice.

Učno gradivo je prilagojeno organiziranemu samostojnemu učenju odraslih, pomanjkljivo in neenakomerno porazdeljeno med ponudnike. V nizkem obsegu, a še najbolj zadovoljive kakovosti, z njim razpolagajo središča za samostojno učenje, nekoliko manj pa druge oblike, med katerimi so najslabše opremljene knjižnice in e-šole;

V nadaljevanju predstavljen koncept Centrov vseživljenjskega učenja upošteva ugotovitve analize ter tudi dejstvo, da je relativna uveljavljenost institucionalne in programske ponudbe učenja odraslih v Sloveniji že pričela presegati sposobnosti državnega proračuna. Ideje za preseganje ekonomskega diskurza pri uveljavljanju ponudbe v prostoru z nizko gostoto

poselitve in posledično slabšo dostopnostjo učne ponudbe, smo iskali tudi s kombiniranjem evropskih izkušenj in poznavanjem domačega konteksta razvoja v preteklih desetletjih.

4.4 Predlog koncepta Centrov za vseživljenjsko učenje s konkretnimi predlogi za ukrepe

Predlog Centrov za vseživljenjsko učenje ima naslednja skupna izhodišča:

1. egalitaristični model enakosti in demokracije, ki upošteva avtonomijo odraslega in mu poleg pravic nalaga tudi dolžnosti za skupno
2. različni slovenski in evropski strateški dokumenti, navedeni v prejšnjih poglavjih;
3. iz analize izhajajoče dejstvo, da že razpolagamo s celovito zasnovo organiziranega samostojnega učenja (primer Središč za samostojno učenje), ki pa še premalo upošteva načela partnerstva in sodelovanja z drugimi ponudniki.
4. potrebi po:
  - dostopnosti samostojnega učenja⁸ vsem generacijam (zlasti v okoljih, kjer teh možnosti ni bilo in jih še primanjkuje npr. na podeželju) in
  - motivacijskih prijemih, vodenju učnega procesa in za del ljudi tudi ciljnem povezovanju učenja s trgom dela, ker je samoiniciativno učno dejaven le manjši del ljudi – tako je v Sloveniji in v tujini.
  - spoznavanju ciljnih skupin.

Posebej ranljive so družbene skupine, ki so v preteklih desetletjih za razvojem zaostale, zato »ne upajo, ne znajo, hkrati pa je organizirano učenje od njih fizično daleč« npr. ostareli, nižje izobraženi prebivalci podeželja, nosilci kmetijske dejavnosti ter njihovi družinski člani (usihajoče, a tudi z vidika ohranjanja kulturne krajine in načela trajnostnega razvoja

---

⁸ O **samostojnem učenju** govorimo takrat, »ko gre za učenje, ki ga običajno, vendar ne zmerom, uresničuje posameznik na svojo pobudo in z zelo majhno pomočjo drugih oseb ali ustanov ali celo povsem brez pomoči« (Jelenc in drugi (1991): Terminologija izobraževanja odraslih. PI, Ljubljana). O **organiziranem samostojnem učenju** govorimo takrat, ko organizacija poskrbi za nekatere elemente pomoči udeležencu organiziranega samostojnega učenja, pri tem pa mu prepušča, da o vseh ali pa vsaj o večini pomembnih zadev odloča samostojno. Učenje posameznika ima vse značilnosti organiziranega samostojnega učenja npr. v **središču za samostojno učenje**.

Z izrazom **organizirano samostojno učenje** predstavljajo ima naslednje značilnosti (Benedik, 1996):

1. *učenje poteka večinoma samostojno: pobudo, načrtovanje in izpeljavo učne akcije prevzame, kolikor je le mogoče, učeči se sam (lahko gre tudi za kombinacijo samostojnega učenja in tradicionalnih oblik učenja);*
2. *temeljni vir znanja ni učitelj, temveč posebej prirejeno gradivo;*
3. *organizacija pomaga posamezniku, skupini ali širšemu krogu ljudi: lahko pomaga na vseh stopnjah andragoškega cikla ali pa samo v nekaterih;*
4. *pomoč organizacije se v praksi izraža v tem, da zagotovi prostor za učenje, ustrezno organizirano dejavnost, ustrezno gradivo in svetovalno pomoč; o organiziranem samostojnem učenju govorimo tudi takrat, kadar ustanova zagotovi le posamezne od navedenih elementov* (Benedik, 1996): Organizirano samostojno učenje – pristop v učenju in izobraževanju za potrebe 21. stoletja (1. del).V: Sodobna pedagogika, št. 1-2, letnik 1996, strani 48 – 56).

pomembne ciljne skupine) in mladi prebivalci podeželja. Poleg njih kaže opozoriti tudi na tiste, ki imajo omejene finančne možnosti za udeležbo v izobraževanju (brezplačna ponudba se je izkazala za eno ključnih prednosti analiziranih ponudnikov) in tiste z nizko stopnjo samozavesti (tudi to je pokazala analiza kot enega ključnih značilnosti analizirane ponudbe). Kaže torej, da izkušnje neformalnega učenja nadgrajujejo klasično pojmovane »ciljne skupine«, saj se finančno šibki in manj nesamozavestni pojavljajo takorekoč v vseh klasičnih ranljivih ciljnih skupinah, a tudi med skupinami, ki jih opredeljujejo neklasični kazalci (živiljenjske prelomnice npr. vdovstvo, odsotnost klasične skupnosti in z njo povezan družbeni pritisk na npr. samohranilke, mlade neporočene moške, bolni za neozdravljivimi boleznimi ipd.).

5. potrebi po uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije kot

- racionalnega učnega vira,
- komunikacijske poti za izmenjavo informacij in
- možnosti motiviranja za tiste, ki se izogibajo neposrednemu stiku in vodenemu učenju.

Številnih projektov/mrež/ ponudnikov torej ni smiselno krčiti, temveč jih optimalno povezati, saj le raznorodne in razpršene mreže zagotavljajo udeležence in opolnomočenje posameznika za njegovo aktivno državljsko držo.

Skupne vizije razvoja (analiziranih) ponudnikov neformalnega učenja doslej (še) nismo imeli. Koncept Centrov VŽU predstavlja eno od možnosti, prvo v Sloveniji. Ob ustrezni argumentaciji je možno tudi drugačno koncipiranje Centrov za vseživljenjsko učenje.

Če povzamemo, so izhodišča koncepta:

1. Vseživljenjsko učenje, ki se kot koncept udejanja predvsem z neformalnimi pristopi, okolji, procesi;
2. Samostojnost udeleženca (prevzemanje odgovornosti za proces učenja in njegove učinke);
3. Metode neformalnega učenja, ki so že vzpostavljene, med ljudmi prepoznane kot uporabne;
4. Povezovanje kot načelo:
  - a) med ponudniki učenja z IKT podporo,
  - b) med oblikami(projekti) učenja odraslih,
  - c) s svetovanjem (zlasti za odrasle).

Poleg navedenih izhodišč kaže biti pozoren še na spremljanje udeležbe in učinkov organiziranega samostojnega učenja, saj brez kvantitativnih in kvalitativnih podatkov ter njihove navezave na konkretne (npr. lokalne, nacionalne, evropske) potrebe ni mogoče utemeljiti tovrstne ponudbe ter na postopno identificiranje novih kazalcev za strukturiranje ciljnih javnosti ter prilagajanje ponudbe potrebam javnosti.

Delovna skupina je opredelila dva temeljna pojma, na katerih temelji koncept Centrov VŽU:

1. Točka VŽU

Točka za vseživljenjsko učenje (TVŽU) je javno dostopno mesto z enim ali več učnimi mesti za učenje s podporo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), učnih gradiv in virov ter posebej usposobljenih strokovnih delavcev, ki nudijo pomoč pri učenju in uporabi storitev informacijske družbe in elektronskih učnih gradiv.

2. Center VŽU

Center VŽU je partnersko zasnovana ponudba organiziranega samostojnega učenja⁹, ki vključuje strokovno podporo, učna gradiva in IKT orodja. Ponuja vsebine, ki so uporabne za razvoj lokalnega okolja, za izboljšanje formalne kvalifikacije posameznika in njegove participacije v vseživljenjskem učenju.

Za Center VŽU so ključni procesi in ne strukture. Center VŽU ni razumljen kot cilj, temveč kot orodje. Točka VŽU in Center VŽU zagotavljata brezplačno dostopnost učnih priložnosti najširši javnosti.

Sestavljajo ju/jih trije elementi:

1. učna gradiva,
2. IKT oprema,
3. mentorska podpore z informacijami o možnostih učenja.

Center VŽU omogoča nadaljevanje dobrih praks neformalnega učenja ter predstavlja poslovno, programsko, kadrovsko in infrastrukturno partnersko povezavo, v kateri se v dobro uporabnikov išče možnosti za komplementarno dopolnjevanje. Cilj Centrov VŽU je ustvarjanje dodane vrednosti. Partnersko povezovanje oblik in institucij daje možnost vsaj delnega izenačevanja vlaganj v mladino in odrasle in izenačevanja vlaganj v a. *svetovalno dejavnost* (mišljen je skupek vseh oblik svetovanja za vse ciljne skupine) in v b. *organizirano samostojno učenje*, kar danes še ni uravnoreženo. Predloge za razvoj ponudbe neformalnega učenja podajamo ločeno z vidikov:

1. politike,
2. strok in
3. prakse.

---

⁹ Delovna skupina se je opredelila za tako definicijo, a dopušča možnost, da jo projektni svet tudi modificira.

POLITIKA/ državna raven

PREDLAGAMO, da se

- ⇒ **ohrani omrežja** vseh dejavnosti,
- ⇒ **vzpostavi koordinativno telo** za
  - a. projekte organiziranega samostojnega učenja
  - b. za Centre za vseživljenjsko učenje
- ⇒ opredeli **razmerje med posameznimi projekti neformalnega učenja in Centri VŽU**,
- ⇒ **neformalno učenje poveže s postopki priznavanja**,
- ⇒ **nadaljuje vzpostavljena komunikacija tako med sektorji kot med matičnim sektorjem in stroko**,
- ⇒ okrepi **dvosmerni dialog z lokalnimi skupnostmi**,
- ⇒ **podpre raziskovanje razvoja ponudbe neformalnega učenja**,
- ⇒ **ugotovitve analize umešča v strateške dokumente**,
- ⇒ ponudba neformalnega učenja (pod okriljem Centrov VŽU ali za posamezne oblike) **stabilno in redno financira** ter se tako preseže »projektno« financiranje zaradi njegove nestabilnosti;
- ⇒ **spodbuja načelo sodelovanja** na različnih ravneh (institucije, sektorji, lokalne skupnosti) namesto načela tekmovalnosti,

POLITIKA/ regionalna raven

Centri VŽU koordinirajo različno število Točk VŽU, ki zagotavljajo učno ponudbo in spodbujanje vseživljenjskega učenja v različnih lokalnih okoljih posamezne regije. Zato tudi za regionalno raven politike veljajo prej navedeni strateški predlogi za nacionalno raven, poleg tega pa

PREDLAGAMO, da se

- ⇒ **oblike neformalnega učenja ter tudi Centre VŽU poveže** (npr. s predlagano koordinacijo, enotnim spremljanjem, standardi kakovosti in drugimi v nadaljevanju predstavljenimi strokovnimi prijemi) **in odpre** novim povezavam v lokalnih okoljih,
- ⇒ zastavi **načrtna promocija Točk in Centrov VŽU**,
- ⇒ Da se osrednjo pozornost nameni doseganju ciljev in ne lastni organiziranosti,
- ⇒ ponudba neformalnega učenja bodisi v obliki posameznih projektov bodisi pod okriljem Centrov VŽU **umešča v lokalne in regionalne razvojne načrte ter posledično v finančne strukture** lokalnih skupnosti in regij.

STROKA/ državna raven

PREDLAGAMO,

- ⇒ oblikovanje **enotne metodologije spremljanja** in razvoj metodologije evalvacije (lahko po modelu spremljanja središč za samostojno učenje); razvoj baz podatkov ipd. lahko kot del strokovnega nadzora,
- ⇒ da se oblikuje **sistem usposabljanja kadrov** (morda v okviru koordinacije in enotnega spremljanja),
- ⇒ oblikovanje javnih **standardov kakovosti** za ponudnike neformalnega učenja z naslednjih vidikov:
  - učna gradiva
  - oprema in prostor
  - kadri (število, standardi za usposobljenost/kompetence;)
  - javna dostopnost koncepta, ponudbe in rezultatov posameznega Centra VŽU/projekta
- ⇒ Se posebno **pozornost posveti negi sodelovanja, komplementarnosti**, ker so Centri VŽU oblikovani kot partnerstva (posamezne e-šole, posamezne knjižnice odstopajo od sodelovanja zaradi nerealizacije finančnih tokov ali uvida v zahtevnost sodelovanja);
- ⇒ **proučevanje partnerstev** z različnih vidikov (udeležencev, partnerjev in financerja), s posebnim ozirom na zelo uspela in na neuspela partnerstva;
- ⇒ vključitev v oblikovanje krovnega telesa za **koordinacijo različnih ponudnikov** in projektov, ki bi skrbelo za baze podatkov, izmenjavo učnih gradiv, strokovno usmerjanje izbora učnih gradiv (npr. kriterije za nakup in uporabo) itd.;
- ⇒ sodelovanje pri vzpostavitvi **sistemskih komunikacijskih kanalov med nosilci dejavnosti** (učenja, lahko tudi svetovanja) v obliki npr. delovnih srečanj, izraba e-okolja;
- ⇒ se večji poudarek nameni **skupnostnim iniciativam in utrjevanju osebne, krajevne, lokalne in nacionalne identitete**;
- ⇒ **nadgrajevanje ponudbe vsebin** (razvoj učnih gradiv, povezava in enotni kriteriji za IKT, razvoj motivacijskih in učnih metod, razvoj novih pristopov/pripomočkov za specifične potrebe ciljnih skupin);
- ⇒ redno usklajevanje uresničevanje ciljev Cvžu z evropskimi izkušnjami;

STROKA in PRAKSA/ regionalna raven

Stroka je vpeljala in ovrednotila ter tako tudi utemeljila oblike neformalnega učenja ter jih pripeljala do morebitnega povezovanja v Centre VŽU. Pri tem je zaradi implementacije strokovnih stališč vstopila tudi v strateško komunikacijo, katere uspeh pa ni odvisen samo od nje. Predlogi za nacionalno raven zato veljajo tudi za regionalno raven, pri čemer je ključni poudarek na negi sodelovanja med e-šolami, knjižnicami, multimedijскими centri in vključevanju tistih ponudnikov neformalnega učenja, ki jih analiza (še) ni zajela. Proces vzpostavljanja komplementarnega dopolnjevanja v doseganju udeležencev oz. uporabnikov ponudbe ni ne lahek in ne kratek. Možnost za to daje **skupno projektno delo, odpiranje**

obstoječe ponudbe/ institucij **novostim** in ponudnikom, ki jih predstavljena analiza ni zajela (evropski projekti, ki so finančno dobro podprti prek npr. CMEPIUS-a). Zato je stroka dolžna tudi sama pridobivati nova znanja o uporabi IKT, motivacijo odraslih in razvoj učnih gradiv.

PREDLAGAMO, da

- se omogoči in spodbuja ustvarjalnost in samoiniciativnost ponudnikov,
- se neguje sodelovanje med ponudniki v lokalni skupnosti (z vzpostavitvijo koordinacije, uporabo IKT itd.),
- da se omogoči izpopolnjevanje a) strateških ukrepov na nacionalni in regionalni ravni ter b) na strokovni ravni z izkušnjami iz prakse,
- da se s pomočjo IKT presega fizična oddaljenost potencialnih uporabnikov ponudbe neformalnega učenja.
- da se osrednjo pozornost nameni doseganju ciljev in ne lastni organiziranosti.

5. EVROPSKE PRAKSE RAZVOJA »CENTROV UČENJA«

V Evropi za »centre učenja« ni univerzalne definicije. Predstavljajo sicer enega od odzivov na pojav »družbe znanja«, vendar ponazarjajo predvsem razvoj odprtega učnega okolja, ki motivira za učenje, ponudbo enakih možnosti in spodbudo socialni koheziji z odpiranjem sistemov izobraževanja in usposabljanja v širše okolje.

Po nedavni **analizi več kot tridesetih držav** – med njimi tudi Slovenije - katere rezultate navajamo v nadaljevanju (Buiskol, B.J., s sod. 2005), **osemdesetim odstotkom** centrov v Evropi **udeležba raste, število udeležencev pa se giblje med 50-250/teden**. Ob številnih dosežkih ostaja **slabost obstoječe ponudbe ponovno preziranje ponudbe na podeželju**, saj so izjemno heterogene strukture razvite predvsem v urbanih okoljih. **Rezultati** njihovega delovanja so težko merljivi, vendar potrjeni za vseh 62 analiziranih primerov - **dvig kompetenc, okrepljena zavest o potrebnosti učenja, osebna izpolnitev, specifična znanja, v 50% razširjena in aktivna participacija v skupnosti; v 30% pozitivna mobilnost socialnega statusa**. Vsi poročajo o **višji motivaciji za učenje**.

Diseminacijo razumejo kot vpliv na druge ljudi z entuziazmom. Zlasti vzhodna in osrednja Evropa s Centri skušata doseči boljšo družbeno integracijo in kakovost bivanja, seveda pa so delovanje in vloge pogojene s kontekstom, v katerem delujejo. Nekateri predstavljajo intermediarno institucijo za nezaposlene (*vloga za trg dela*), drugi organizirajo diskusije za begunce in imigrante (*vloga za kulturo*), mnogi so podpora šolanju in učiteljskim zahtevam (*vloga za šolo*).

Izvor »centrov učenja« so večinoma **dolgoletni projekti in programi** (75% jih deluje že več kot pet let). Med **oblikami** centrov prevladujejo mreže ali partnerstva (horizontalna, vertikalna, diagonalna), večinoma strateška. Operativno to pomeni, da javne ustanove prispevajo prostor in opremo, delo pa zagotavlja kombinacija plačanega in prostovoljskega dela. **Nosilec centrov** so zato zelo različne ustanove: pol-vladne, univerze/inštituti, skladi/zveze, prostovoljske in dobrodelnne ustanove, NVO, javne ustanove (npr. knjižnice), komercialni ponudniki učnih možnosti. Le redko so neodvisne točke, najdemo pa jih večinoma v izobraževalnih ali drugih javnih ustanovah. Prevladujejo manjše (do 15 zaposlenih), v mestih locirana mesta učenja, imenovane na različne načine. Le petina ima zaposlenih 15 - 50, četrtna celo 50-250. **Osebe je v polovici primerov stalno zaposleno**, del je tudi posebej usposobljenih, specialisti in prostovoljci pa sodelujejo zlasti v neizobraževalnih institucijah. Zasebniki prevzemajo predvsem profitni del poklicnega sektorja. **Ključni akterji centrov VŽU so udeleženci**, ker so pri izbiri vsebin samostojni in izhajajo iz lastnih in individualnih potreb. Politika vpliva na aktiviranje izbranih ciljnih skupin. Mediji nastopajo kot promotor, sicer pa večina informacij prehaja ustno in izhaja iz kakovosti posameznega centra.

Financiranje »centrov učenja« v **več kot polovici primerov omogoča država**. Ostali financerji so EU (35%), regije in lokalna okolja, med katerimi so ugotovljene velike razlike. Le izjemoma jih podpirajo podjetniki, v 25% primerih pa stroške krijejo tudi udeleženci. **Dodatna sredstva so na voljo za posebne naloge (opismenjevanje) ali za ciljne skupine s posebnimi potrebami in vključevanja manj vključenih (neizobraženih, brezposelnih, osipnikov, imigrantov, nepismenih, manjšin, starejših...) z izobraževanjem odraslih**.

Izobraževalne metode so predvsem **interaktivne ter poudarjajo udeležencevo aktivnost in praktične rezultate**. Nekateri samostojno učenje kombinirajo s tečaji, redki se omejujejo le na predavanja ali le na e-učenje. Slovenski primer središč za samostojno učenje je bil v omenjeni raziskavi razumljen kot inovativna metoda. Svetovanje postaja vse bolj pomembno.

Veliko energije se vlaga v spodbujanje nezainteresiranih (npr. z brezplačnostjo, oglaševanjem, organiziranjem skupnosti, vzpostavljanjem virtualnih okolij, možnosti za samostojno učenje...). Povezovanje dela, učenja in življenja poteka ob spodbujanju različnih oblik pismenosti, veščin komunikacije in prostočasnih aktivnosti (humor, joga, varstvo narave, ročna dela). Nekateri učni centri pomagajo pri iskanju dela (pisanje vlog...) ter pri svetovanju za podjetništvo.

Vloge »centrov učenja« so torej: izboljšanje dostopa do učenja in začetek učenja, izboljšanje stroškovne učinkovitosti, zagotavljanje vidne zavezanosti k VŽU, krepitev podpore drugim učnim iniciativam, zagotavljanje elektronske baze za učenje. **Dodana vrednost** je predvsem:

- motivacija učencev (predvidoma nemotiviranih, opomba NB) in refleksija spoznanjem iz formalnega izobraževanja,
- povezovanje med lastniki prostora/opreme in ponudniki programov in podpore, interdisciplinarno povezovanje med institucijami (npr. izobraževalne in ne primarno izobraževalne)
- izpostavljanje posebnih vsebin (aktivno državljanstvo, lokalni problemi...) ali ciljnih skupin,
- integracija in kulturna izmenjava,
- kritje potreb trga dela,
- širitev izobraževanja v nove sektorje in institucije, okolja,

Ozka grla »centrov učenja« v Evropi so:

- **Financiranje je kratkoročno in nestabilno** (1-3 letno), odvisno od procedur in pogojevanja rezultatov, odvisnosti od zahtev financerja.
- **Partnerstva so obremenjena z začetnim nezaupanjem**, kasnejšo tekmovalnostjo, lokalno politično turbulenco, pomanjkanjem tradicije sodelovanja in razumevanja potreb, kratkim časom za vzpostavitev partnerstva, birokratskimi postopki, šibkim interesom izven lokalnega okolja, in pomanjkanjem podjetniške podpore; v postkomunističnem obdobju je izkušnja prisiljenega in nadzorovanega sodelovanja napravila veliko škode.
- **Kadri večinoma niso sistematično usposobljeni, spremljani in organizirani**, dopolnjujejo jih priučeni prostovoljci; zlasti na podeželju v Evropi primanjkuje kvalificirane delovne sile in specifičnih programov, celo struktur za učno ponudbo.
- **Zastarela so pričakovanja glede vsebin in metod**, ker počasi poteka očitno opuščanje tradicionalnega poučevanja na račun uveljavljanja individualnih učnih načrtov, prilagajanja ponudbe potrebam posameznika, interaktivnega e-učenja in učnega svetovanja kot odziva na konkretne potrebe okolja ter povezanosti z akreditacijo predznanj in izkušnjskih znanj.

- Omejen marketing, zato je posebne ciljne skupine težko doseči.
- Neracionalna organizacija, ker vzpostavljene izobraževalne strukture zavirajo horizontalno delo, evalvacijo in raziskovanje;
- **Doseganje potencialnih neučočih** se je problem, čeprav so mnogi centri namenjeni imigrantom, nižje izobraženim idr., saj je kriterij financiranja število, zato je lažje doseči samoniciativne, šolske učence. Učenje bi moralo biti ponujeno tudi izven centra (študijski krožek, ulica, trgovski center in »face to face« oblike), tega pa centri večinoma ne ponujajo; poleg tega je zanje IKT, ki ga mnogi centri vključujejo, ena od oblik nepismenosti.

Enotnega modela »centra učenja«/»centra vseživljenjskega učenja« v Evropi torej ni, saj so kontekstualne razlike med konkretnimi okolji velike. Slovenski primer središč za samostojno učenje je bil med evropskimi »učnimi centri« raziskavi razumljen kot inovativna metoda in tudi uporabniki v Sloveniji se na ponudbo odzivajo s trendom rastočega odziva. Od nas samih je torej odvisno, kako bomo integrirali funkcije izobraževalne in svetovalne infrastrukture in presegli ozka grla, ki se med Evropo in Slovenijo ne razlikujejo.

6. STIČNE TOČKE MED OBEMA KONCEPTOMA

6.1. Skupna izhodišča obeh konceptov

Iz povzetkov obeh konceptov (Koncepta nadaljnjega razvoja, širjenja in povezovanja svetovalnih dejavnosti v Sloveniji in Koncepta Centrov vseživljenjskega učenja) so razvidne njune skupine točke:

1. Strategija vseživljenjskega učenja, utemeljena z Memorandumom o vseživljenjskem učenju (Evropska komisija, 2000), na podlagi katere je leta 2001 nastal »Akcijski načrt uresničevanja vseživljenjskega učenja«, leta 2002 pa Resolucija Sveta EU o vseživljenjskem učenju. Iste leta je bil na podlagi navedenih dokumentov in Lizbonske deklaracije sprejet krovni evropski dokument za spodbujanje razvoja izobraževanja in usposabljanja v Evropi do leta 2010: Izobraževanje in usposabljanje 2010 (Svet Evrope, 2010), ki s tremi ključnimi cilji in 13 podcilji pričakuje zvišanje kakovosti izobraževanja v Evropi, boljši dostop do izobraževanja v vseh obdobjih življenja in povezavo izobraževanja z okoljem.

Z vidika koncepta Centrov za vseživljenjsko učenje so pomembna predvsem sporočila, da:

- z razvojem družbe postajajo za preživetje vse bolj ključne nove temeljne spretnosti npr. uporaba informacijske tehnologije, znanje jezikov in podobno,
- se sistem formalnega šolanja nadgrajuje z novimi oblikami vrednotenja znanj, spretnosti in veščin,
- ne moremo pričakovati optimalne učne ponudbe le z zgoštvijo in obogatitvijo institucionalne ponudbe in programov na določenih lokacijah, temveč kaže zagotoviti splošen in nenehen dostop do učnih virov povsod v prostoru in tekom celega življenja, ob tem pa vplivati na znižanje predsodkov pred učenjem.

Za področje svetovanja pa so posebej pomembna sporočila, ki govorijo o pomenu vseživljenjskega svetovanja:

- temeljni cilj, da bo vsak imel enostaven dostop do kvalitetnega informiranja in svetovanja o učnih možnostih po vsej Evropi in skozi vse življenje,
- svetovanje kot nenehno dostopna služba za vse, ki presega razlikovanje med izobraževalnim, poklicnim in osebnim svetovanjem ter sega po novi publiki,
- razvoj bolj aktivnih pristopov (ljudi je potrebno poiskati v njihovem okolju, ne pa preprosto čakati, da pridejo po nasvet) in spremljanje doseženega napredka,
- razvijati na IKT temelječe vire informacij in diagnostičnih pripomočkov,
- usluge svetovanja se morajo preusmeriti v bolj »celovite« načine, ki bodo sposobni odgovoriti na različne potrebe ter različne skupine ljudi,
- svetovalne službe morajo biti dostopne lokalno; svetovalci morajo poznati osebne in družbene okoliščine tistih, katerim je namenjeno informiranje in svetovanje,
- usluge svetovanja morajo biti tesneje povezane z mrežami sorodnih osebnih, socialnih in izobraževalnih služb,
- potrebno je nenehno izboljševati dostop za tiste ciljne skupine, ki so v zelo neugodnem položaju,

- da ostaja odgovornost javnega sektorja, da pripravi dogovorjene minimalne standarde kvalitete in opredeli upravičence.

Za razvoj svetovalne dejavnosti so bili na ravni EU sprejeti še drugi, specifični dokumenti, med katerimi naj izpostavimo še posebej Resolucijo o krepitvi politik, sistemov in praks na področju svetovanja skozi celotno življenjsko obdobje ljudi v Evropi (Evropski svet, 2004).

2. Cilji Slovenije in EU na področju izobraževanja in usposabljanja

- zagotoviti večji dostop do vseživljenjskega učenja vsem, še posebej depriviligiranim skupinam prebivalstva,
- zagotoviti večjo vključenost v vseživljenjsko učenje, še posebej v neformalno izobraževanje,
- omogočiti večjo aktivno participacijo posameznika v VŽU oz. da ima posameznik središčno mesto v vseh dejavnostih VŽU in razvoja kariere,
- omogočiti večjo vključenost na trgu dela, ki bo zagotavljala večjo fleksibilnost in mobilnost,
- ustvarjati dodano vrednosti tako na ravni ekonomskega kot socialnega in kulturnega kapitala z novim znanjem, kompetencami, predvsem pa večjo aktivno vlogo posameznika v teh procesih, prevzemanjem odgovornosti za odločitve in iskanje kakovostnih priložnosti za učenje in izobraževanje.

3. Podprtost z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo tako za razvoj kot izvajanje dejavnosti svetovanja in učenja. Evropska unija opredeljuje »povečanje izobraževanja in usposabljanja za uporabo IKT, z namenom asimiliranja digitalnih tehnologij in njihove uporabe« kot enega od predpogojev za izpolnjevanje njenih ciljev. Glavni cilj »E-learning« akcijskega načrta (2005) je mobilizacija izobraževalnih in kulturnih skupnosti ter ekonomskih in socialnih akterjev za pospeševanje sprememb v izobraževalnih sistemih, da bi le te pripeljale Evropo do na znanju temelječe družbe. Prva nujna stopnja je spodbujanje državljanov unije k zaupni uporabi novih orodij za doseg znanja in razširjena uporaba »digitalne pismenosti«. Izhodišče je, da mora vsak državljan biti »digitalno pismen«, da bi lahko imel enake možnosti v svetu, kjer se širi digitalna tehnologija.

Skupne točke obeh konceptov

Oba koncepta sta primerljivo zaznala ter podala

1. aktualne probleme vsak na svojem področju,;
2. cilje in ciljne skupine, v katere sta usmerjena;
3. konkretne predloge preseganje aktualnih problemov in za doseganje ciljev:
  - nadaljnji strokovni razvoj posameznih dejavnosti, ki mora izhajati iz načel večje racionalnosti, učinkovitosti, uspešnosti in kakovosti,
  - partnersko povezovanje znotraj posamezne dejavnosti, kar sta koncepta podrobno utemeljila za posamezne ravni (strokovna, politična, praktična) in

- partnersko povezovanje med dejavnostmi, kar je že predvidel tudi razpis Ministrstva za šolstvo in šport v letu 2005, ki je v trinajstih Centrih VŽU, izbranih na razpisu, že povezal svetovanje in učenje;

Oba koncepta priporočata spremljanje dejavnosti na razpisu izbranih Centrov VŽU in celovito ovrednotenje njihove učinkovitosti. Doseganje zastavljenih ciljev ter ovrednotenje možnosti in načinov njihovega razvoja in delovanja v prihodnje bodo predstavljali nov razvojni korak za obe dejavnosti – dejavnost svetovanja in dejavnost organiziranega samostojnega učenja.

Na osnovi predstavljenih povzetkov dveh konceptov, stičnih točk med obema in evropskih praks in izkušenj, predlagamo, da se:

- zagotovi pogoje za razvoj posameznih dejavnosti, z vidika stroke in prakse ter njihovih posebnosti, saj le tako lahko prispevajo nekaj novega v skupnem, predvsem pa, le tako zagotavljajo zadovoljevanje različnih potreb različnih ciljnih skupin prebivalstva
- zagotovi pogoje za povezovanje znotraj posamezne dejavnosti in za povezovanje med dejavnostmi;
- spodbuja partnersko sodelovanje politik, strok in izvajalskih organizacij ter ustvarjanje novih, celovitejših, racionalnejših in kakovostnejših oblik povezovanja, pri čemer je vedno potrebna temeljita strokovna presoja, kakšna oblika povezovanja je najustreznejše,
- upošteva predloge obeh konceptov in omogoči njihovo uresničenje v novem programskem obdobju 2007-2013,
- upošteva izkušnje in rezultate trinajstih Centrov VŽU,
- nadalje preučuje primere dobre praks v evropskem prostoru ter analizira potrebe in možnosti v slovenskem prostoru,
- dopušča obstoj različnih modelov »centrov vseživljenjskega učenja«; različnost je lahko v vsebini, v oblikah in načinih povezovanja, v trajnosti delovanja idr.; povezujejo se lahko dejavnosti svetovanja in učenja, lahko le svetovanja in učenja (različne oblike in vsebine in ne le organizirano samostojno učenje podprto z IKT), lahko tudi druge dejavnosti kot so npr. vrednotenje neformalno in priložnostno pridobljenega znanja in izkušenj;
- nameni posebna pozornost razvoju novih vsebin VŽU, novih pristopov v svetovanju in učenju z namenom povečanja dostopnosti VŽU, doseganja različnih ciljnih skupin in motiviranja manj motiviranih in izobraževalno nedejavnih ter uresničevanja »več-razsežnostne« dimenzije VŽU;
- zagotovi razvoj in uporaba sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije v svetovanju in učenju;
- posveča posebno pozornosti stalnemu razvoju strokovnih delavcev v dejavnostih svetovanja in učenja (odraslih);
- nadaljuje povezovanje med raziskovalnim in razvojnim delom tako na področju svetovanja kot na področju razvoja neformalnega (organiziranega) samostojnega učenja.